

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

รูปแบบในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา ศึกษาการทำงานของกลุ่มผู้ติดเชื้อ เอชไอวี ที่ทำงาน ภายใต้โครงการ ศูนย์บริการสุขภาพองค์กรร่วม ร่วมกับเจ้าหน้าที่โรงพยาบาล ประเมินผลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ผู้ป่วยเอชไอวี/เอดส์ที่รับประทานยาต้านไวรัสเอชไอวี ที่ได้รับความช่วยเหลือ ดูแล และคำแนะนำจากกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวี ในโครงการ ศูนย์บริการสุขภาพองค์กรร่วมดังกล่าว ในเขตอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงโดยเลือกจากผู้ติดเชื้อเอชไอวี ที่มารับการรักษาด้วยยาต้านไวรัส เอชไอวี ในโรงพยาบาลชุมชน อำเภอสันป่าตอง จ. เชียงใหม่ จำนวน 212 คน (ยอดเดือนเมษายน 2548) ซึ่งรวมถึงผู้ติดเชื้อที่เป็นแกนนำอาสาสมัครทำงานในศูนย์บริการสุขภาพองค์กรร่วม 7 คน เก็บข้อมูลระหว่างเดือน พฤษภาคม – กรกฎาคม 2548 โดยเลือกกลุ่มตัวอย่าง ตามคุณสมบัติดังนี้

1. ผู้ติดเชื้อ เอชไอวีที่ได้รับการรักษาด้วยยาต้านไวรัสเอชไอวีไม่ต่ำกว่า 3 เดือน
2. ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย
3. สามารถ ฟัง พูด ภาษาไทยได้
4. มีอายุมากกว่า 15 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1. ข้อมูลทั่วไป ซึ่งประกอบด้วย อายุ เพศ สถานภาพสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้ บุคคลที่ผู้ป่วยอาศัยอยู่ด้วย

ส่วนที่ 2. ข้อมูลเกี่ยวกับการติดเชื้อ ซึ่งประกอบด้วย จำนวนผู้ติดเชื้อในครอบครัว จำนวนผู้รับการรักษาด้วยยาต้านไวรัสเอชไอวี ผู้ที่ดูแลผู้ป่วยในปัจจุบัน ระยะเวลาของการติดเชื้อ ค่าซีดี 4 ก่อนและหลังการรักษา และการเจ็บป่วยในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา

ส่วนที่ 3. ข้อมูลการได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่ม ซึ่งจะเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยครอบคลุมประเด็นดังต่อไปนี้ การเป็นสมาชิกกลุ่ม และการได้รับความช่วยเหลือต่างๆ จากกลุ่ม ประโยชน์จากการเข้ากลุ่ม การเยี่ยมบ้าน การได้รับคำปรึกษา จากกลุ่ม

ส่วนที่ 4. ความรู้และวินัยการรับประทานยาต้านไวรัสเอชไอวี ครอบคลุมประเด็น ดังนี้ คือ ความรู้ในเรื่องยาต้านไวรัสเอชไอวี ความเข้าใจถึงผลการขาดยาเพียงใดและอย่างไร และสูตรยาที่รับประทาน การขาดยาในรอบ 1 สัปดาห์ และ รอบ 1 เดือน เหตุผลของการขาดยาและการรับประทานยาไม่ตรงเวลา เทคนิคที่ใช้เดือนเวลารับประทาน

2. แบบบันทึกข้อมูลทุกข้อมูติ ตารางบันทึกเวลาที่รับประทานยาจากสมุดบันทึกของผู้ป่วยเอง (สมุดคู่มือสำหรับคนรับประทานยาต้านไวรัสเอชไอวี “ร่วมใจ”) ผลการติดตามทางห้องปฏิบัติการ ซีดี 4 และใบบันทึกผลการติดตามการรักษาของกลุ่มศูนย์บริการสุขภาพองค์รวม

การควบคุมคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การหาความตรงของเนื้อหา (Content Validity)

1. โดยนำแบบสัมภาษณ์ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ได้แก่อาจารย์นายแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคเอชไอวี/เอดส์ 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญด้านโรคเอดส์ 1 ท่าน นักวิชาการด้านโรคเอดส์ ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านงานเอดส์ของภาคองค์การพัฒนาเอกชน 1 ท่าน และตัวแทนเครือข่ายภาคเหนือตอนบน 1 ท่าน ได้พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และคำนวณหาดัชนีความตรงด้านเนื้อหา (Content Validity Index (CVI)) ได้ค่าดัชนีความตรงของเนื้อหาได้ เท่ากับ 0.78 แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ก่อนการนำไปทดลองใช้ต่อไป

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองใช้กับสมาชิกกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวี “กลุ่มแรงใจให้ชีวิต” ที่มีอาสาสมัครทำงานร่วมกันในศูนย์บริการสุขภาพองค์รวม โรงพยาบาลแม่อน เชียงใหม่ 15 คนแล้วคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น สัมประสิทธิ์แอลฟา ครอนบาค (Alpha Cronbach) ในข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มฯ ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ 0.82 ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับความรู้เรื่องยาต้านไวรัสเอชไอวี คำนวณหาความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder -Richardson) ได้ค่า KR-20 เท่ากับ 0.74 แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างต้องให้ความยินยอม และยินดีตอบแบบสัมภาษณ์ โดยผู้สัมภาษณ์จะขอ อนุญาตผู้ถูกสัมภาษณ์ทุกครั้งและทุกคน การศึกษาครั้งนี้ ตระหนักถึงสิทธิส่วนบุคคลในการสมัคร ใจ เข้าร่วมโครงการ ไม่มีการบังคับ โดยผู้ศึกษา จะขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลจากกลุ่ม ตัวอย่าง ด้วยการแนะนำตัว และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ขั้นตอนการศึกษา และการรักษา ความลับของข้อมูลทั้งหมดของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งการรายงานผลจะสรุปเป็นภาพรวมทั้งหมด ไม่มีการ รายงานเป็นรายบุคคล ไม่มีเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวใดๆ ของกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างสามารถ ถอนตัวออกจากการศึกษาได้ตลอดเวลา โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผลให้ผู้ศึกษาทราบ และจะไม่มีผลต่อ การมารับบริการการรักษาปกติแต่อย่างใด ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการ ของเครือข่ายผู้ติดเชื้อ ภาคเหนือตอนบน ก่อนทำการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษามีการอบรมผู้ช่วยรวบรวมข้อมูล และมีการพิทักษ์สิทธิของ กลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการ โรงพยาบาลชุมชนสันป่าตอง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ และถึงประธานเครือข่ายผู้ติดเชื้อ เอชไอวีอำเภอสันป่าตอง เพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูลผู้ป่วยตามทะเบียนรายชื่อผู้ที่มารับยาต้าน ไวรัส ในคลินิกจ่ายยาต้านไวรัสเอชไอวี และขอความอนุเคราะห์เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลที่เกี่ยวข้อง ช่วยอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล
2. ภายหลังจากได้รับอนุญาตแล้ว ผู้ศึกษาเข้าพบผู้อำนวยการ โรงพยาบาลเพื่อชี้แจง ถึงวัตถุประสงค์ในการวิจัย และนัดหมายวันเวลาในการเก็บข้อมูล
3. ดำเนินการอบรมผู้ช่วยรวบรวมข้อมูล (แกนนำกลุ่ม 10 ท่าน) ชี้แจงรายละเอียด ในการเก็บข้อมูล และขอความช่วยเหลือเพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลทั้งในคลินิกจ่ายยา ต้านไวรัส และบ้านผู้ป่วย
4. ชี้แจงวัตถุประสงค์การศึกษาให้กับกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา พร้อมทั้ง อธิบายรายละเอียดในการเก็บข้อมูลและขั้นตอนการเก็บข้อมูล รวมถึงการพิทักษ์สิทธิผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
5. ดำเนินการเก็บข้อมูลรายบุคคล

6. ผู้ศึกษาตรวจสอบรายละเอียด ความถูกต้อง และความครบถ้วนของข้อมูล ภายหลังการสัมภาษณ์ทันที กรณีที่มีข้อผิดพลาดหรือไม่ครบถ้วนผู้สัมภาษณ์ต้องดำเนินการ สัมภาษณ์เพิ่มเติมทันที

7. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ ทุกฉบับให้ถูกต้อง จากนั้นนำข้อมูล ที่ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้ว มาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติพรรณนา ความถี่ ร้อยละ ในข้อมูลทั่วไป และข้อมูลการ รับประทานยา และบทความพรรณนาในเรื่องการทำงานของกลุ่มในศูนย์บริการสุขภาพองค์รวม ส่วนของข้อมูลปลายเปิด ที่เกี่ยวกับ วินัยของการรับประทานยา เช่น เหตุผลของการขาด ยา เทคนิคหรือบุคคลที่ช่วยเตือนในการรับประทานยา เป็นต้น ได้จัดเป็นหมวดหมู่ วิเคราะห์หา ความถี่ ร้อยละ และคำนวณหาร้อยละของวินัยของการรับประทานยาด้าน ไร่สัปดาห์ในรอบ 1 เดือน